

Majetková kriminalita s akcentom na veriteľa¹

Anotácia: Autori v príspevku rozoberajú problematiku majetkovej kriminality s akcentom na veriteľov, ktorí sú v súčasnosti čím ďalej tým viac vystavovaní riziku zo strany dlžníkov v tom zmysle, že ich legitímny nárok na plnenie pohľadávok nebude naplnený. V predmetnom článku sa zameriavame aj na problematiku šikanózných návrhov zo strany veriteľov, ktoré tiež môžu spôsobiť vyvodenie trestnej zodpovednosti voči veriteľom.

Kľúčové slová: trestný čin, veriteľ, dlžník, šikanózne návrhy, poškodzovanie veriteľa

Úvod

Majetková kriminalita je v súčasnosti najrozšírenejším druhom kriminality. Podľa údajov dostupných na stránke Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v roku 2018 bolo zistených 21 717 trestných činov. Z hľadiska podielu na celkovej kriminalite je v Slovenskej republike majetková kriminalita dlhodobo na prvom mieste v počte spáchaných trestných činov. Táto konštatácia platí od vzniku samostatnej Slovenskej republiky. Čo však pod týmto, na prvý pohľad jednoduchým pojmom máme na mysli, ktoré trestné činy?

Definícia majetkovej kriminality je komplikovaná. V zásade ju možno rozdeliť na majetkovú kriminalitu v **užšom** a **širšom** zmysle slova. V **širšom zmysle** by sme mohli majetkovú kriminalitu definovať ako útok proti cudziemu majetku, pričom nie je podstatné, či tento majetok patrí jednotlivcovi, skupine osôb alebo štátu. V **užšom slova zmysle** je majetková kriminalita definovaná ako trestná činnosť, keď trestne zodpovedný páchatel', bez ohľadu na spôsob spáchania trestného činu a formu vlastníctva, voči ktorému jeho útok smeruje, tento ohrozuje alebo sa ho zmocní s cieľom trvalého alebo dočasného užívania, ak jeho konečným cieľom je získanie neoprávneného prospechu.²

Podľa Novotného je možné majetkovú kriminalitu rozdeliť do 3 základných skupín:

- 1. zištné majetkové trestné činy** – táto kategória reprezentuje predovšetkým trestné činy, ktoré smerujú k obohateniu páchatel'a. Typickým príkladom trestných činov so zištným motívom je napríklad trestný čin krádeže, sprenevery, podvodu,
- 2. poškodzovacie majetkové trestné činy** – v tomto prípade ide o konanie páchatel'a, ktoré má poškodzovací charakter, napr. trestný čin poškodzovanie veriteľa, porušovanie povinností pri správe cudzieho majetku, poškodzovanie cudzej veci ... a pod.,
- 3. tretiu, osobitnú podskupinu majetkovej kriminality, predstavuje trestný čin podielníctva**, ktorý svojím charakterom je do určitej miery špecifický, pretože páchatel' na svoje obohatenie využíva páchanie trestnej činnosti inou osobou.³

Dôležité je aj vnímanie majetkovej kriminality orgánmi činnými v trestnom konaní (ďalej len „OČTK“). Policajné štatistiky majú prísne delenie majetkovej kriminality, osobitne trestného činu krádeže, ktoré sa na základe policajných štatistík rozdeľujú na:

---

¹ Článok bol vypracovaný v rámci riešenia projektu APVV č. 15-0740 – Návody a nástroje na efektívnu elimináciu protiprávných konaní v spojení s možnou insolvenčiou (APVV 15-0740 - „Guidelines and tools for effective elimination of unlawful acts in relation with potential insolvency“)

² STRÉMY, T.: *Majetková a ekonomická kriminalita a ich sociálne riziká*. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2010. s. 12

³ NOVOTNÝ, O., ZAPLETALA J. a kol.: *Kriminologie*, Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2001, s. 247- 248

krádeže vlámaním – pod túto kategóriu patria: krádeže vlámaním, kde bola spôsobená škoda značná a vyššia, krádeže vlámaním do obchodných a výkladných skriň, do reštaurácií a stánkov, do bytov, do rekreačných chat,

krádeže ostatné – krádeže motorových vozidiel, vecí a súčiastok z áut, z bytov. Do tejto kategórie sú zaradení aj vreckoví zloději, ktorí často pôsobia predovšetkým vo veľkých mestách v Slovenskej republike. Pre túto skupinu trestných činov je typický aj nepriamy páchatel', pretože obyvatelia, prevažne z nižších vrstiev využívajú svoje deti na páchanie tejto trestnej činnosti. Z hľadiska štatistických údajov ide o najpočetnejší typ krádeží. Za rok 2018 bolo spáchaných až 17 069 trestných činov, ktoré zaraďujeme do tejto tretej kategórie krádeží. Pre porovnanie uvádzame počet krádeží spáchaných vlámaním. Z vyššie uvedeného počtu ich bolo až 6 260 skutkov,

ostatné majetkové trestné činy – podľa štatistických údajov sem patria všetky zostávajúce trestné činy zaradené v IV. hlave osobitnej časti zákona č. 300/2005 Z. z. Trestného zákona v znení neskorších právnych predpisov a noviel (ďalej len „TZ“).⁴

V súvislosti s trestným činom krádeže je zaujímavé stanovisko Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uverejneného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. Tpj 57/2017, ktoré sa týkalo pokračovacieho trestného činu krádeže podľa § 212 TZ. Podľa uvedeného stanoviska platí, že formulácia „...trestnosť všetkých čiastkových útokov sa posudzuje ako jeden trestný čin...“ uvedená v druhej vete § 122 ods. 10 TZ znamená, že sa hodnota výšky spôsobenej škody alebo získaného prospechu pri jednotlivých čiastkových útokoch na účel posúdenia právnej kvalifikácie počítava.

O pokračovací trestný čin ide v prípade, ak jednotlivé čiastkové útoky páchatel'a naplnia skutkovú podstatu toho istého trestného činu a je zachovaná objektívna a subjektívna súvislosť.⁵ Problém, v prípade trestného činu krádeže, môže nastať, pokiaľ čiastkový útok sám o sebe nenaplnia znaky skutkovej podstaty krádeže, ale v rámci plynutia času ju naplniť môže vo svojom súhrne. Predstavme si situáciu, že páchatel' chce vykradnúť 3 chaty. V jeden deň uvidí, že pred prvou chatou je kosačka v hodnote 150 eur. Druhý deň si všimne, že pri druhej chate je odstavený fúrik v hodnote 70 eur. Posledný deň (tretí), ukradne hliníkový, skladací rebrík z tretej chaty v hodnote 100 eur. V aplikačnej praxi môže nastať problém, ako uvedený prípad kvalifikovať, pretože na to, aby sme mohli posudzovať trestný čin ako pokračovací trestný čin je požiadavka, aby každý čiastkový útok naplnil znaky trestnosti a znaky skutkovej podstaty toho istého trestného činu. V prípade, že páchatel' nespôsobí škodu malú, nemôžeme hovoriť o trestnosti a ani o spáchaní trestného činu. Takéto konanie má charakter priestupku a malo by byť riešené v priestupkovom konaní. V zmysle stanoviska Najvyššieho súdu je však potrebné uvedenú situáciu právne kvalifikovať tak, že spočítame škody, ktoré páchatel' svojim konaním spôsobil za všetky tri dni a skutok kvalifikujeme ako pokračovací trestný čin krádeže podľa § 212 ods.1 písm. a) TZ.

S uvedeným stanoviskom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky si dovoľíme polemizovať. Zákonodarcu a teória trestného práva jasne definovala podmienky pre pokračovací trestný čin a jednou z podmienok je skutočnosť, že páchatel' svojim konaním naplnia znaky toho istého trestného činu a trestnosť jednotlivých útokov sa posudzuje ako jeden trestný čin. Nami uvedený prípad však nepredstavuje čiastkové útoky, ktoré by sami o sebe naplnili znaky rovnakého trestného činu a o trestnosti jednotlivých útokov tiež nemožno hovoriť. Preto zastávame názor, že z hľadiska teórie by bol správny postup odstíhať

---

⁴ Pozri štatistiky kriminality podľa druhu kriminality dostupné na <http://www.minv.sk/?statistika-kriminality-v-slovenskej-republike-csv>

⁵ Pozri napr. IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J.: *Trestné právo hmotné všeobecná časť*, Bratislava: Wolters Kluwer, 2016, s. 87

páchateľa v prvom rade za prvý skutok v rámci priestupkového konania a následne jeho konanie pri ďalších čiastkových útokoch, jeho konanie právne kvalifikovať ako trestný čin krádeže podľa § 212 ods. 1 písm. g) TZ.

Fenomenológia majetkovej kriminality a trestná politika (1989 – 2018)

V rámci tejto časti by sme radi upozornili na rozdielny prístup Generálnej prokuratúry a Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Generálna prokuratúra zoraďuje svoje štatistické údaje na základe jednotlivých hláv v osobitnej časti Trestného zákona, a tým majetkovú kriminalitu považuje za synonymum názvu IV. hlavy TZ – Trestné činy proti majetku. Pre názornosť uvádzame štatistické údaje o počte spáchaných trestných činov od roku 1989 do roku 2018. Polícia Slovenskej republiky majetkovú kriminalitu rozdeľuje do 3 základných skupín: krádeže vlámaním, krádeže ostatné a ostatné majetkové trestné činy. Z hľadiska fenomenológie sme čerpali predovšetkým zo štatistík Ministerstva vnútra Slovenskej republiky.

Rok	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Počet zistených trestných činov	16769	44802	64293	80098	115049	108341	81369	67772	62411	63130	60275

Rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Počet zistených trestných činov	52923	54022	57543	61034	77098	65306	63077	60045	54755	52399	47408

Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet zistených trestných činov	43 176	39 944	38 750	34 301	29 094	27 440	25 154	21 717

Tabuľka č. 1: Štatistické údaje o majetkovej kriminalite za roky 1989 – 2018.⁶

Majetková kriminalita sa podľa štatistických údajov už niekoľko rokov drží na poprednom mieste v počte spáchaných trestných činov. Od roku 1989 zaznamenala prudký nárast a za 4 roky sa dostala na svoje rekordné maximum v roku 1993 (115 049 spáchaných trestných činov). Od roku 1994 možno pozorovať v štatistických ukazovateľoch postupný pokles majetkovej trestnej činnosti, ktorý čiastočne súvisí aj s celkovým znižovaním kriminality, ale predovšetkým s novelou č. 248/1994 Z. z., ktorou sa mení Trestný zákon a zákon o priestupkoch, a ktorá zmenila výšku škody nepatrnej (predstavovala 2 - násobok najnižšej mesačnej mzdy).⁷ Táto legislatívna úprava sa ihneď prejavila v štatistických ukazovateľoch. Nasledujúci rok klesla majetková kriminalita o 5,8 % na 108 341 trestných činov a o 2 roky až o 29,3 % z pôvodnej úrovne z roku 1993 (115 049). V roku 2004 sme boli svedkami druhej vlny nárastu majetkovej kriminality.

⁶ <https://www.minv.sk/?statistika-kriminality-v-slovenskej-republike-xml>

⁷ Najnižšia minimálna mzda bola určená každý rok nariadením vlády a predstavovala 2 200,- Kčs.

De lege ferenda navrhujeme predovšetkým zvýšiť súčasnú výšku škody malej. A to najmä z toho dôvodu, že výška škody malej, podľa § 125 ods. 1 TZ, bola stanovená ešte v roku 2005. V súčasnosti už takáto výška škody nie je adekvátna. Spoločnosť a ceny sa za 13 rokov výrazne zmenili. Takéto opatrenie by iste prispelo k zníženiu „drobnej“ kriminality majetkovej povahy.

Trestné činy vzťahujúce sa na veriteľov

Trestné činy proti veriteľom sú vysoko aktuálnou témou, ktorá je v súčasnosti v centre pozornosti nielen aplikačnej praxe, ale aj v akademicknej sfére. Zároveň ide o veľmi náročnú problematiku. Na úspešné odstíhanie páchatel'ov je nevyhnutné, aby OČTK a súd disponovali poznatkami nielen z oblasti trestného práva, ale aj z občianskeho, obchodného práva a tiež aby dokonale ovládali zákon č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii v znení neskorších právnych predpisov a noviel. Tento výpočet samozrejme nie je taxatívny. V aplikačnej praxi je pomerne komplikované vymedziť tzv. úpadkové trestné činy, ktoré sa z hľadiska ich osobitosti môžu nachádzať vo viacerých hlavách Trestného zákona. Trestné činy, ktoré možno zaradiť medzi úpadkové sú nasledovné:

- podvodný úpadok (§ 227 TZ),
- zavinený úpadok (§ 228 TZ),
- poškodzovanie veriteľa (§ 239 TZ),
- zvýhodňovanie veriteľa (§ 240 TZ),
- machinácie v súvislosti s konkurzným a vyrovnávacím konaním (§ 241 TZ),
- marenie konkurzného a vyrovnávacieho konania (§ 242 a 243 TZ),
- marenie exekučného konania (243a TZ),
- nekalá likvidácia (§ 251b TZ).⁸

V predmetnom článku sa zameriame na trestné činy poškodzovania veriteľa podľa § 239 TZ a trestný čin nekalej likvidácie podľa § 259b TZ, pretože ide o trestné činy, ktoré sú najčastejšie páchané (poškodzovanie veriteľa § 239 TZ) a o najnovšiu skutkovú podstatu (trestný čin nekalej likvidácie podľa § 251b TZ).

Trestný čin poškodzovania veriteľa podľa § 239 TZ

Podľa štatistík Ministerstva vnútra Slovenskej republiky ide o najčastejšie páchaný trestný čin z tzv. úpadkových trestných činov. Z hľadiska systematiky trestného zákona zaradíme tento trestný čin do 4. hlavy osobitnej časti TZ a z kriminologického hľadiska do majetkovej kriminality.

Rok	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Počet zistených trestných činov	63 077	60 045	54 755	52 399	47 408	43 176
Počet zistených trestných činov poškodzovanie veriteľa	41	99	121	175	191	200
Percentuálny podiel	0,065 %	0,163 %	0,221 %	0,334 %	0,403 %	0,463 %

⁸ PÚRY, F.: *Úpadkové trestné činy v Českej republike*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015, s. 171 - 179

Rok	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Počet zistených trestných činov	39 944	38 750	34 301	29 094	27 440	25 154	21 717
Počet zistených trestných činov poškodzovanie veriteľa	171	136	146	122	98	79	92
Percentuálny podiel	0,428 %	0,351 %	0,426 %	0,419 %	0,357 %	0,314 %	0,424 %

Tabuľka č. 2: Percentuálny podiel trestného činu poškodzovanie veriteľa na celkovej majetkovej kriminalite.⁹

Z hľadiska závažnosti uvedenej skutkovej podstaty, táto obsahuje 2 základné skutkové podstaty (ods.1 a ods. 2). Rozdiel medzi jednotlivými základným skutkovými podstatami spočíva predovšetkým v tom, že zatiaľ čo podľa ods. 1 sa trestného činu môže dopustiť len dlžník a podľa ods. 2 naplní znaky tejto skutkovej podstaty len osoba iná, rozdielna od dlžníka.

Trestný čin poškodzovanie veriteľa ustanovuje taxatívne spôsoby, ako môže dlžník znížiť hodnotu svojho majetku tak, aby poškodil veriteľa. Zaujímavosťou je, že za poškodzovanie veriteľa nemožno považovať konanie dlžníka, ktoré spočíva v splatení dlhov voči inému veriteľovi. V prípade, že dlžník A má viacero veriteľov B,C,D, je na vôli dlžníka, ktoré záväzky, voči ktorému veriteľovi uhradí ako prvé. Na základe uvedeného vyplýva logický záver, že zvýhodňovanie jedného veriteľa pred druhým veriteľom nenapĺňa znaky skutkovej podstaty poškodzovanie veriteľa podľa § 239 ods. 1 TZ.¹⁰

Uvedené konanie má však svoje trestnoprávne limity, a tým limitom je naplnenie skutkovej podstaty zvýhodňovanie veriteľa podľa § 240 TZ.

Trestný čin poškodzovania veriteľa sa skladá z 5 odsekov. V prvých štyroch odsekoch je tento trestný čin prečinom a v poslednom odseku zločinom. V prípade prečinov nemožno zabúdať na zásadu *ultima ratio*, ktorá sa v zmysle judikatúry Najvyššieho súdu Slovenskej republiky môže aplikovať len prostredníctvom materiálneho korektívu: *Ak páchatel' svojim konaním naplní zákonné znaky skutkovej podstaty trestného činu, je povinnosťou orgánov činných v trestnom konaní a súdu vyvodit' trestnoprávnu zodpovednosť postupom podľa Trestného poriadku. Pravidlo „ultima ratio“ možno uplatniť jedine prostredníctvom materiálneho korektívu v rozsahu § 10 ods. 2 Tr. zák., teda v zmysle platnej a účinnej zákonnej úpravy, len pri prečinoch.*¹¹ Zároveň je právo obvineného, aby OČTK a súd obligatórne zvažovali uplatnenie materiálneho korektívu pri prečinoch.¹²

Základná skutková podstata podľa § 239 ods. 1 TZ spočíva v konaní páchatel'a, ktorý:

- zničí, poškodí, urobí neupotrebitel'nou, zatají, predá, vymení alebo inak odstráni čo aj len časť svojho majetku,
- zaťaží vec, ktorá je predmetom záväzku, alebo ju prenajme,
- predstiera alebo uzná neexistujúce právo alebo záväzok, alebo postúpi svoju pohľadávku, alebo
- prevezme dlh iného, i keď na to nebol povinný ani oprávnený, alebo
- predstiera zmenšenie svojho majetku alebo jeho zánik.

⁹ <https://www.minv.sk/?statistika-kriminality-v-slovenskej-republike-xml>

¹⁰ ŠAMKO, P.: *Trestné činy poškodzujúce veriteľov*, Bratislava: Wolters Kluwer, 2019, s. 12

¹¹ Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 Tdo 35/2013 zo dňa 13.08.2013 uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR v zošite 6/2014 pod č. 96/2014

¹² Pozri napr. LACIAK, O.: *Právo na obhajobu a jeho podoby v trestnom konaní*, Bratislava: Wolters Kluwer, 2019, s. 75

Uvedené konanie však musí mať za následok zmarenie (čo aj čiastočné) uspokojenia svojho veriteľa. V prípade, že dlžník síce zaťaží vec, alebo ju predá, ale žiadnym spôsobom svojho veriteľa neohrozí, nemožno vyvodzovať trestnú zodpovednosť. V aplikačnej praxi môže byť problematické správne postupovať, respektíve, stanoviť hranicu medzi tým, kedy, už možno pozorovať, že konanie dlžníka môže zmarit' uspokojenie svojho veriteľa, respektíve kedy dôjde fakticky k zmareniu uspokojenia veriteľa.

Uvedeného trestného činu, poškodzovanie veriteľa podľa § 239 ods. 1 TZ, sa od roku 2016 môže dopustiť aj právnická osoba.

V aplikačnej praxi sú časté prípady, keď dlžníkom nie je konkrétna fyzická osoba, ale právnická osoba (firma). Čo v prípade, že sa konateľ spoločnosti (ktorá je zároveň dlžníkom) rozhodne previesť svoj podiel na inú osobu? Môže uvedené konanie fyzickej osoby zakladať trestnú zodpovednosť podľa § 339 TZ? Obdobný prípad riešil aj Najvyšší súd Slovenskej republiky, ktorý uviedol: „*Trestného činu poškodzovania veriteľa podľa § 239 ods. 1 písm. a/Tr. zák. sa páchatel' - dlžník dopustí, ak čo aj len čiastočne zmari' uspokojenie svojho veriteľa tým, že úmyselne zmenší svoj majetok konaním v tomto ustanovení uvedeným tak, že veriteľ v dôsledku toho nedosiahne uspokojenia, ktorého by inak dosiahol. Samotným prevodom obchodného podielu (obchodných podielov) v spoločnosti s ručením obmedzeným z doterajšieho spoločníka (doterajších spoločníkov) na inú osobu (iné osoby), a to či už odplatným alebo bezodplatným spôsobom, nedochádza k žiadnej zmene vo vzťahu k výške majetku spoločnosti, a tým ani len k čiastočnému zmareniu uspokojenia veriteľa, preto takýto prevod sám osebe nemôže naplniť skutkovú podstatu tohto trestného činu.*“¹³

Z uvedeného stanoviska Najvyššieho súdu vyplýva, že prevod (či už bezodplatný alebo odplatný) obchodných podielov z vlastníkov spoločnosti na iné osoby nemôže zakladať trestnoprávnu zodpovednosť za trestný čin podľa § 339 TZ. Za určitých podmienok môže prichádzať do úvahy vyvodenie trestnej zodpovednosti za trestný čin nekalej likvidácie podľa § 251b TZ.

Skutková podstata nekalej likvidácie podľa § 251b TZ

Slovenská republika je od svojho vzniku svedkom neúmernej kriminalizácie verejnosti. Uvedenú situáciu dosvedčuje predovšetkým skutočnosť, že od rekonštrukcie v roku 2005 zákonodarca Trestný zákon novelizoval už cca 40-krát. Počas týchto noviel zákonodarca vypustil len 3 skutkové podstaty, ale naopak zaviedol až 43 nových skutkových podstát. Jednou z takto novo prijatých skutkových podstát bola aj skutková podstata trestného činu nekalej likvidácie podľa § 251b TZ. Táto zmena bola výsledkom legislatívnej aktivity, ktorá skončila prijatím zákona č. 264/2017 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Dôvodová správa k tejto skutkovej podstate uvádza: „*Účelom navrhovaného doplnenia Trestného zákona je zavedenie skutkovej podstaty nového trestného činu - nekalá likvidácia, ktorý ma postihovať normami trestného práva tzv. biele kone, ako aj osoby participujúce na konaní v súvislosti s prevádzaním majetkovej účasti na právnických osobách na biele kone. Objektom skutkovej podstaty trestného činu je ochrana spoločenských vzťahov vznikajúcich pri podnikaní právnických osôb, pričom cieľom skutkovej podstaty trestného činu je ochrana čistoty podnikateľského prostredia pred nekalou činnosťou spočívajúcou v prevádzaní obchodných podielov na biele kone. Objektívna stránka skutkovej podstaty trestného činu bude spočívať v konaní, ktoré je buď sprostredkovaním nekalej likvidácie (odsek 1), prevodom majetkovej účasti na bieleho koňa (odsek 2) alebo samotné pôsobenie*

---

¹³ Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 6 Tdo 40/2011

ako biely kôň (odsek 3). Zároveň však v súlade s odsekom 3 platí, že biely kôň mal a mohol vedieť, že ten, kto na neho previedol účasť na právnickej osobe alebo ho ustanovil ako štatutárny orgán alebo člena štatutárneho orgánu právnickej osoby, mal úmysel zmariť riešenie ukončenia podnikania právnickej osoby likvidáciou. Páchateľom trestného činu môže byť ktorákoľvek fyzická osoba, ktorá je trestne zodpovedná. Z hľadiska subjektívnej stránky sa bude vyžadovať zavinenie formou úmyslu v konaní, ktoré je sprostredkovaním nekalej likvidácie (odsek 1) a rovnako aj prevodom majetkovej účasti na bieleho koňa (odsek 2). Pokiaľ však ide o samotné pôsobenie ako biely kôň (odsek 3), v tomto prípade sa vyžaduje zavinenie formou nedbanlivosti. Kvalifikované skutkové podstaty trestného činu (odseky 4 až 6) sa odvíjajú od výšky škody, ako aj od spôsobu konania (závažnejší spôsob konania v odseku 4), resp. aj od organizovanej formy páchania trestnej činnosti (odsek 6).“

Dôvodová správa poskytuje len všeobecný opis skutkovej podstaty, ale neobsahuje zdôvodnenie, ktoré viedlo zákonodarcu k prijatiu predmetného ustanovenia. Vo svojej podstate nepovažujeme prijatie takejto skutkovej podstaty za podložené, či už aplikačnou praxou alebo teóriou trestného práva hmotného. Podľa nášho názoru predmetná skutková podstata bude predstavovať len komplikáciu pre OČTK a súd, pretože zákonodarca zvolil podmienky na vyvodenie trestnej zodpovednosti zložito na ich naplnenie z hľadiska dokazovania. Ak by sme sa zamerali len na subjektívnu stránku, tak OČTK majú v súčasnosti veľmi ťažkú situáciu pri dokazovaní.

Z hľadiska subjektívnej stránky skutkových podstat trestného činu nekalej likvidácie ide o úmyselné trestné činy. Toto konštatovanie možno odvodiť na základe § 17 Trestného zákona: „Pre trestnosť činu spáchaného fyzickou osobou treba úmyselné zavinenie, ak tento zákon výslovne neustanovuje, že stačí zavinenie z nedbanlivosti.“ Uvedené skutkové podstaty patria do skupiny skutkových podstat, ktoré nemajú priamo v ich znení vyjadrenú formu zavinenia (podobné skutkové podstaty sú napríklad skutková podstata trestného činu krádeže podľa § 212 ods. 1 Trestného zákona alebo skutková podstata trestného činu založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 Trestného zákona). Zavinenie možno definovať ako vnútorný psychický vzťah páchateľa k podstatným náležitostiam trestného činu.¹⁴ Dokazovanie subjektívnej stránky trestného činu nekalej likvidácie bude v praxi veľmi komplikované, pretože OČTK a súd budú musieť skúmať napríklad aj nižšie uvedené štyri aspekty subjektívnej stránky trestného činu v rámci jeho jednotlivých skutkových podstat, a tiež v ich vzájomnej kombinácii. Zistiť:

1. úmysel zmariť riešenie ukončenia podnikania likvidáciou;
2. (prevzatie práv a povinností), ktoré osoba nemá skutočný záujem vykonávať;
3. či osoba nemá skutočný záujem o účasť na právnickej osobe alebo o pôsobenie ako štatutárny orgán alebo člen štatutárneho orgánu právnickej osoby;
4. či osoba mala a mohla vedieť, že ten, kto na ňu previedol účasť na právnickej osobe alebo ju ustanovil ako štatutárny orgán alebo člena štatutárneho orgánu právnickej osoby, mala úmysel zmariť riešenie ukončenia podnikania právnickej osoby likvidáciou.

Na vyvodenie trestnej zodpovednosti nestačí len samotná skutočnosť, že podnikateľ alebo iná osoba fakticky prevedie svoj podiel na bieleho koňa, ale je potrebné, aby páchateľ konal v špecifickom úmysle, a síce *v úmysle zmariť riešenie ukončenia podnikania likvidáciou*. Bez dokázania tohto špecifického úmyslu nebude prichádzať do úvahy vyvodenie trestnej zodpovednosti.¹⁵

¹⁴ BURDA, E.; ČENTĚŠ, J.; KOLESÁR, J. ; ZÁHORA, J. a kol.: *Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel.* 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2010, s. 114

¹⁵ ŠAMKO, P.: *Trestné činy poškodzujúce veriteľov*, Bratislava: Wolters kluwer, 2019, s. 289

Šikanózne návrhy

Nemožno opomínať aj skutočnosť, že v niektorých prípadoch je medzi obeťou a páchatelom len veľmi tenká hranica. Tak ako sa veriteľ môže stať obeťou trestného činu, tak sa veľmi ľahko môže stať aj páchatelom.

V aplikačnej praxi sa stretávame čoraz častejšie s tzv. šikanóznymi návrhmi na vyhlásenie konkurzu dlžníka. Veriteľ je jeden zo subjektov, ktorému zákon *expressis verbis* priznáva právo na podanie návrhu na vyhlásenie konkurzu podľa § 11 zákona č. 7/2005 o konkurze a reštrukturalizácii v znení neskorších právnych predpisov a noviel: *Návrh na vyhlásenie konkurzu sa podáva na príslušnom súde (ďalej len „súd“). Návrh na vyhlásenie konkurzu je oprávnený podať dlžník, veriteľ, v mene dlžníka likvidátor alebo iná osoba, ak to ustanovuje tento zákon.*

„Šikanózný“ návrh na vyhlásenie konkurzu najčastejšie môže spočívať predovšetkým v prípadoch, keď veriteľ v rozpore so skutočnosťou uvádza, že:

- *má voči konkrétnej fyzickej alebo právnickej osobe pohľadávku, pričom sám vie, že pohľadávku nemá;*
- *veriteľ, voči dlžníkovi síce pohľadávku má, ale jej výška je omnoho nižšia ako ju deklaruje v návrhu.*

Motivácia veriteľa môže byť rôzna. Môže ísť napríklad o túžbu veriteľa zmocniť sa majetku fiktívneho dlžníka, alebo poškodiť povest' dlžníka, vzhľadom k tomu, že mená dlžníkov sú verejne dostupné na webových portáloch.¹⁶

V súvislosti s takýmto konaním páchatel'a prichádzajú do úvahy viaceré trestné činy. Prvým môže byť trestný čin podvodu podľa § 221 TZ alebo trestný čin falšovania a pozmeňovania verejnej listiny, úradnej pečate, úradnej uzávery, úradného znaku a úradnej značky podľa § 352 TZ. Ďalším trestným činom, ktorý sa na prvý pohľad nemusí tak javiť je, že môže byť spáchaný v príčinnej súvislosti s postavením veriteľa. Sú nimi trestné činy korupčného charakteru a tiež zneužívanie právomoci verejného činiteľa podľa § 326 TZ, poškodzovanie cudzích práv podľa § 375 TZ.

V súvislosti so šikanóznymi návrhmi na vyhlásenie konkurzu je potrebné poukázať aj na súdnu prax v Českej republike, a to predovšetkým na uznesenie Najvyššieho soudu České republiky sp. zn. 8 Tdo 1352/2014. V tomto prípade bol obžalovaný odsúdený na základe nasledujúceho skutkového stavu: *„...Odsouzený žádal zaplatit celkovou sumu ve výši 6.737.120,- Kč, kdy později svoji výhrůžku splnil tím, že dne 26. 4. 2012 podal ke Krajskému soudu v Brně „Návrh na prohlášení konkurzu na majetek odpůrce“, kde jako dlužníka označil JUDr. T. K., vedený pod sp. zn. KSBR 38INS 10267/2012-A-2, jenž byl později usnesením Vrchního soudu v Olomouci dne 17. 7. 2012 odmítnut, ačkoli si byl plně vědom, že jeho nároky jsou zcela neopodstatněné a vymyšlené, údajně vzniklé v souvislosti s majetkovým zajištěním půjčky ve výši 1.200.000,- Kč poskytnuté dne 14. 7. 2010 klientem Advokátní kanceláře JUDr. K., věřitelkou M. Š. dlužníkovi V. E., zastoupené obviněným, se splatností ke dni 15. 3. 2011, kdy však tato půjčka nebyla řádně a včas splacena a ze strany poškozeného Advokátní kanceláře JUDr. K. byly později uplatněny všechny formy zajištění výše uvedené půjčky, na což si obviněný dne 24. 8. 2011 stěžoval u České advokátní komory, která jeho stížnost dne 14. 10. 2011 vyhodnotila jako nedůvodnou, přičemž si byl vědom, že podáním výše uvedeného návrhu k insolvenčnímu soudu by závažně poškodil Advokátní kancelář JUDr. K. i jeho osobu, neboť by zahájené insolvenční řízení poškodilo dobré jméno jeho advokátní kanceláře v Brně a dobré jméno jeho osoby, a ztížilo by tak jeho společenské uplatnění, kdy*

¹⁶ Například: <https://www.registerdlznikov.sk/>

dále obviněný odeslal dne 23. 7. 2012 e-mailovou poštou na e-mailovou adresu poškozeného zprávu, ve které slovně napadá JUDr. T. K. a doslova uvádí „asi vám pohružka insolvenční a trestní oznámení nestačilo“, a dále vyhrožuje, že poškozeného fyzicky napadne způsobem ve spisu uvedeným.“ Okrem procesných pochybení, obžalovaný v dovolaní uviedol, že podanie insolvenčného návrhu „Ide o typicky soukromoprávní úkon, v němž nalézací i odvolací soud překvapivě spatřily porušení norem trestního práva, a to i přesto, že orgány činné v trestním řízení neprokázaly, že by si byl vědom skutečnosti, že obviňuje jinou osobu nepravdivě, ani toho, že by pro jiné osoby žádal, co jim v souladu s právem nenáleželo. V jednání mu kladeném za vinu nebyl prokázán škodlivý následek, jelikož nebylo řádně zjištěno, že údaje uvedené v insolvenčním návrhu byly nepravdivé, a soud se měl zabývat i tím, zda věděl o jejich nepravdivosti nebo s ní byl alespoň srozuměn. Vedle nedostatků v subjektivní i v objektivní stránce postrádá jemu za vinu kladený čin i tzv. kauzální nexus mezi jednáním a následkem, a ani nevykazuje další znaky uvedených trestných činů. Posuzovaný čin měl být v souladu s principem ultima ratio projednán nanejvýš v řízení soukromoprávním. Obviněný nepovažoval údaje, které do návrhu na insolvenční řízení uvedl, za nepravdivé a zdůraznil, že pouze podal návrh na zahájení řízení, jež odeslal soudu, v čemž nelze shledávat naplnění znaků sdělení nepravdivých informací ve smyslu § 184 Tr. zákoníku, neboť by v takovém případě většina neúspěšných žalob musela být označena za pomluvu.“

Najvyšší súd však argumenty obžalovaného neprijal a uviedol: „Soudy obou stupňů v souvislosti s těmito poznatky v odůvodnění svých rozhodnutí zdůraznily, že provedeným dokazováním nebyla zjištěna žádná podložená pohledávka obviněného vůči poškozenému (č. l. 57 až 58). Obviněný tedy, aniž by měl vůči poškozenému pohledávku, podal na něj návrh na prohlášení konkurzu (č. l. 41 až 46) ve snaze donutit jej k zaplacení smyšlených, nedoložených a neprokázaných pohledávek. Soud prvního stupně uvedl, že obviněný si byl velmi dobře vědom všech možných důsledků svého jednání, neboť věděl, že insolvenční rejstřík je veřejný a že každý občan si bude moci zjistit, že poškozený dluží finanční prostředky, což bylo jedním z cílů obviněného ve spojení se snahou domoci se finančních prostředků. O této zjevné snaze obviněného podle soudů svědčí i kroky, jež obviněný činil v průběhu let 2011 a 2012, kdy na poškozeného podával trestní oznámení, stížnosti k advokátní komoře, aniž by kdykoli bylo zjištěno jakékoli nezákonné či neetické jednání poškozeného. Obviněný po poškozeném požadoval plnění, k němuž nebyl oprávněn, ohledně něhož si musel být s ohledem na existující pravomocná rozhodnutí ve věci jeho závazků vůči klientce poškozeného a poškozenému samotnému (č. l. 8 až 21, 253 až 257) vědom neoprávněnosti svých požadavků, použil pohružku, že na něj podá návrh na prohlášení konkurzu, ačkoli si byl vědom neopodstatněnosti a nepodloženosti svého požadavku, a tudíž z důvodů výše zmíněných i nepravdivosti v návrhu na konkurz uváděných tvrzení (č. l. 47).“

Na záver ešte dodal: „Závěru o tom, že v podání návrhu na insolvenční řízení jde o úkon vědomě podložený lživými okolnostmi, které nemají podklad v reálných poměrech údajného dlužníka, jenž je neoprávněným prostředkem k vymáhání práva, nebrání ani to, že insolvenční soud je oprávněn podle § 128a zák. č. 182/2006 Sb. odmítnout insolvenční návrh pro zjevnou bezdůvodnost. V uvedeném ustanovení insolvenční zákon předpokládá, že může být podán návrh, který je zjevně bezdůvodný, a to ve smyslu písm. c) § 128a zák. č. 182/2006 Sb. z důvodu, že „jeho podáním insolvenční navrhovatel zjevně sleduje zneužití svých práv na úkor dlužníka“.¹⁷ Také v takovém případě bude na orgánech trestního řízení, aby posoudily, zda jde o úkony obvyklé v rovině insolvenčního práva, anebo zda se jedná o zneužití tohoto institutu k jiným a podstatně závažnějším následkům a důsledkům, jež navrhovatel sledoval z různých příčin, zejména však se snahou poškodit jeho jméno, pověst nebo jinak vytvořit zdání jeho nesolventnosti a obchodní nezodpovědnosti. Rozhodné pro závěr, zda již jde

---

¹⁷ V prípade Slovenskej republiky by šlo o postup podľa § 167a ods. 2 zákona o konkurze a reštrukturalizácii

o kriminální čin, v takovém případě zejména bude posouzení motivace a záměrů navrhovatele včetně volby konkrétních použitých prostředků.“

Zámerné sme doslovne citovali uvedené uznesenie, aby si čitateľ mohol urobiť presný obraz o prípade a po prípade urobiť si vlastný názor. Hoci je toto rozhodnutie z Českej republiky aplikovateľné aj v rámci našej právnej úpravy, v prípade, že domnelý veriteľ podá na súd návrh na vyhlásenie konkurzu na dlžníka, v ktorom uvádza zjavne nepravdivý údaj, môže sa dopustiť trestného činu vydierania podľa § 189 TZ a trestného činu ohovárania podľa § 373 TZ.

Záver

V článku sme sa bližšie venovali problematike tzv. úpadkových trestných činov. Tejto téme sa v súčasnosti nevenuje zaslúžená pozornosť a nie je dostatočne rozpracovaná ani v rámci akademickej obce, pričom ide o mimoriadne náročný okruh zložitých problémov s ňou spojených. V článku je pre nás východiskom charakteristika majetkovej kriminality. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že skutkové podstaty úpadkových trestných činov sú pomerne nejednoznačne a zložito formulované. V súčasnosti a iste aj do budúcnosti spôsobia nemalé komplikácie OČTK a súdom najmä pri dokazovaní tak subjektívnej, ako aj objektívnej stránky konkrétneho trestného činu. *De lege ferenda* v súvislosti s majetkovou kriminalitou, ktorá by sa nepriamo týkala aj úpadkových trestných činov navrhujeme zmeniť peňažnú výšku malej škody (§ 125 TZ). Ide o ustanovenie, ktoré nebolo od rekodifikácie (t. j. 15 rokov) novelizované. Súčasná výška škody malej (suma prevyšujúca 266 eur) a na ňu nadväzujúce jednotlivé druhy škôd už nie sú, podľa nášho názoru, aktuálne a nevyhovujú štandardom našej spoločnosti. Navrhujeme preto, aby sa výška minimálnej škody odvíjala od výšky minimálnej mzdy, tak ako to bolo pôvodne vyjadrené v TZ č. 140/1961 Zb. v znení neskorších doplnkov a noviel alebo, aby zákonodarca malú škodu aspoň zdvojnásobil.

Osobitnú pozornosť sme venovali úpadkovým trestným činom. V rámci tejto časti sme ponúkli čitateľovi bližšiu charakteristiku tzv. úpadkových trestných činov a zároveň sme analyzovali trestný čin, ktorý v súčasnosti má najvyšší podiel v rámci štatistických ukazovateľov z úpadkových trestných činov (poškodzovanie veriteľa podľa § 339 TZ) a tiež trestný čin, ktorý je najnovším trestným činom spomedzi úpadkových trestných činov (nekalá likvidácia § 251b TZ).

Literatúra

- BURDA, E., ČENTEŠ, J., KOLESÁR, J., ZÁHORA, J. a kol. *Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel.* 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2010, 1130 s. ISBN 978-80-7400-324-0
- IVOR, J., POLÁK, P., ZÁHORA, J.: *Trestné právo hmotné všeobecná časť*, Bratislava: Wolters Kluwer, 2016, s. 555 ISBN 978-80-8168-509-5
- LACIAK, O.: *Právo na obhajobu a jeho podoby v trestnom konaní*, Bratislava: Wolters Kluwer, 2019, s. 119 ISBN 978-80-571-0018-8
- NOVOTNÝ, O., ZAPLETALA J., a kol.: *Kriminologie*, Praha: EUROLEX BOHEMIA, 2001, s. 247- 248 ISBN 80-86432-08-4, 419 s.
- PÚRY, F.: *Úpadkové trestné činy v Českej republike*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2015, 245 s. ISBN 978-80-7400-293-9
- STRÉMY, T.: *Majetková a ekonomická kriminalita a ich sociálne riziká*. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2010, 133 s. ISBN 978-80-8082-413-6
- ŠAMKO, P.: *Trestné činy poškodzujúce veriteľov*, Bratislava: Wolters kluwer, 2019, s. 380 s. ISBN 978-80-571-0113-0

Súdne rozhodnutia:

Rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2 Tdo 35/2013 zo dňa 13.08.2013 uverejnené v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov SR v zošite 6/2014 pod č. 96/201

Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 6 Tdo 40/2011

Uznesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 8 Tdo 1352/2014

Stanovisko Najvyššieho súdu Slovenskej republiky uverejneného v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. Tpj 57/2017

Internetové zdroje:

<https://www.registerdlznikov.sk/>

<https://www.minv.sk/?statistika-kriminality-v-slovenskej-republike-xml>

Key words: criminal act, creditor, debtor, chicanery proposals, creditor abuse.

Summary

In this paper, the authors focuses on the problem of economic crime with an emphasis to creditors, who are more and more at a high risk of debtors to the extent that their legal claims will not be executed. In the current paper, we put emphasis also on the problem of chicanery proposals from creditors, which might result in criminal responsibility of debtors.

*Dr. h. c. prof. JUDr. Lucia Kurilovská PhD.
Univerzita Komenského v Bratislave,
Právnická fakulta
Akadémia Policajného zboru v Bratislave
e-mail: lucia.kurilovska@minv.sk*

*Mgr. Lukáš Turay
Univerzita Komenského v Bratislave,
Právnická fakulta
Šafárikovo nám. č. 6
P.O.BOX 313
810 00 Bratislava
e-mail: lukas.turay@flaw.uniba.sk*

Recenzent: pplk. JUDr. Veronika Marková, PhD.